

**Moord op Spinoza.
De opstand tegen de
verlichting en
moderniteit**

David Pinto en Paul Cliteur
(red.)

uitgeverij Aspekt, Soesterberg,
2018; 257 blz.; € 17,95

Religie heeft een negatieve invloed op vrijheid en democratie, zo is de kern van deze bundel samen te vatten. Met de titel *Moord op Spinoza* bedoelen de auteurs dat het modernistische wereldbeeld dat de Nederlandse filosoof Spinoza introduceerde onder druk staat vanwege allerlei islamitische opvattingen van theocratie. De Verlichting is de filosofie achter de moderniteit, zo

ZICHT 2018-3 | oktober 2018

benadrukken de auteurs. Sid Lukkassen zegt het kras: het mechanisch-causale wereldbeeld van Spinoza heeft zijn wetenschappelijke superioriteit bewezen. Daarmee is een religie op basis van wonderen en persoonlijke God uitgesloten. De islam staat voor waarden van premoderniteit, intolerantie en haat jegens andersdenkenden. De vijanden van de vrijheid zijn niet alleen de jihadisten en terroristen maar ook de postmodernisten en multiculturalisten. De fout van linkse denkers is dat zij vanuit de westerse notie van gelijkwaardigheid denken maar niet beseffen dat dit laatste in de islam onmogelijk is.

Paul Cliteur herhaalt wat hij in vele andere publicaties heeft uiteengezet: Religie is een macht die historisch gezien voor problemen heeft gezorgd. 'Religie was, en is nog steeds, moeilijk in te passen in de politieke realiteit van vandaag.' Het secularisme is volgens hem het enige model dat ten aanzien van de verhouding van kerk en staat werkelijk verdedigbaar is. In grote delen van de wereld is het verzet tegen *laïcité*, het Franse beginsel van een vergaande scheiding van kerk en staat, gigantisch. 'Spinoza is nog niet dood, maar moordpogingen zijn aan de orde van de dag in het constitutionele denken.' Cliteur vreest dat over vijftig jaar de emancipatiestrijd van de jaren zestig van de twintigste eeuw voor een aanzienlijk deel zal zijn teruggedraaid. Het salaf-jihadisme is vandaag de grootste voedingsbodem voor gruwelijk geweld en genocide. Mat Herben verdedigt tegenover het multiculturalisme de grote culturele bronnen van moderniteit zoals jodendom, christendom, humanisme en verlichting. Hij keert zich tegen het 'scheldwoord' populisme. Hij constateert een kloof tussen een arrogante hoofdstedelijke elite en de provincie. Mensen worden beschuldigd van *islamofobie* als zij wijzen op het inherent gewelddadige karakter van de islam.

Religiekritiek, lang een pilaar van het progres-

sieve denken, aldus Coen de Jong, 'is afgezakkt tot ritueel schelden op algemeen geaccepteerde doelwitten als de SGP'. De radicale verlichting ligt volgens hem onder vuur. 'Links heeft veel van zijn principes verkocht op de islamitische markt, rechts breekt sociale en burgerrechten af zonder de oorzaken van het terrorisme aan te pakken.' Tolerantie is echter niet hetzelfde als alles kritiekloos accepteren, zoals oproepen tot geweld, vrouwen- en kindermishandeling, terrorisme. 'Alleen in theocratieën als Iran en Saoedi-Arabië mag je moorden voor God.'

Dirk van der Blom wijdt een bijdrage aan Theo van Gogh, 'martelaar van het vrije woord'. Floris van den Berg stelt dat op universiteiten het postmodernisme welig tiert, wat zich uit in een doorgeslagen negatieve houding tegenover de westerse traditie en de Verlichting. Ethiek is 'subjectieve' opinie, mensenrechten zijn 'westers', er bestaat geen universele ethiek en met de islam op zich is er niks mis. 'Postmodernisme ondergraaft de grondslagen van de moderniteit, objectieve wetenschap, liberalisme en humanisme.' Perry Pierik constateert ook een tegenbeweging die zich kritisch opstelt tegenover de excessieve migratie en de islamisering van de westerse cultuur. Toch zal de druk op de wereld van Spinoza de komende decennia een belangrijke twistappel worden. Onder meer de links-liberale mantel der liefde en een onrealistische EU-politiek met open grenzen verhinderen een *Realpolitik* ten aanzien van de islam.

Moord op Spinoza is een boek dat de islamisering scherp beschrijft, maar de idealen van de Verlichting te kritiekloos omarmt. Juist de knechtende aspecten van de Verlichting komen de laatste tijd in diverse publicaties aan de orde. Ook de Verlichting heeft niet de vrijheid en vrede gebracht die zij beloofde. Dat laat onverlet dat de islam een blijvende bedreiging vormt voor de moderne rechtsstaat.